

О. М. Непомнящий,
д. держ. упр., доцент, академік Академії будівництва України, професор кафедри публічного
адміністрування, Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ
І. В. Харайм,
аспірант кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ

ДЕЯКІ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНЖЕНЕРА- КОНСУЛЬТАНТА У ПРОЦЕСІ БУДІВНИЦТВА

О. Nepomnyashchyu,
Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Academician of the Academy of Construction of Ukraine,
Professor of the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv
I. Kharaim,
Post-graduate student of the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv

SOME PUBLIC ADMINISTRATION BASES OF THE ORGANIZATION OF THE ACTIVITY OF THE CONSULTING ENGINEER IN THE PROCESS OF CONSTRUCTION

Статтю присвячено вивченню сучасних поглядів на державно-управлінське забезпечення діяльності інженера-консультанта, в контексті адаптації вітчизняної законодавчої системи до міжнародних стандартів. Досліджено проблеми формування та подальшого розвитку посади інженера-консультанта будівельної галузі. Стаття підкреслює нагрілу необхідність визначення змісту положень державного забезпечення роботи інженера-консультанта, шляхом формулювання теоретичних засад, елементів, а також пріоритетних напрямів гармонізації чинного законодавства із міжнародним законодавством. Розглянуто пріоритетні заходи, принципи спрямовані на покращення державно-управлінського забезпечення діяльності інженера-консультанта в Україні.

The article is devoted to the study of modern views on the state-management support of the consulting engineer in the context of adaptation of the domestic legislative system to international standards. The problems of formation and further development of the position of the consulting engineer of the building industry are investigated. The article emphasizes the urgent need to determine the content of the provisions of the state security of the consulting engineer, by formulating the theoretical principles, elements, as well as the priority directions of harmonization of the current legislation with the international one. Priority measures, principles aimed at improving the state-management support of the consulting engineer in Ukraine are considered.

Ключові слова: державне управління, інженер-консультант, будівельна галузь, інвестиційна політика, міжнародна практика будівництва.

Key words: public administration, a consulting engineer, construction industry, investment policy, international construction practice.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Державне управління будівництвом та житлово-комунальним господарством здійснюється в рамках єдиної організаційно-правової системи, що враховує державні та регіональні інтереси. Будівельні компанії завжди прагнуть залучати до реалізації своїх проектів "сильних інвесторів",

розмір вкладів яких може забезпечити надійність та рентабельність виконання будівництва. Аналіз процесу державного управління інвестуванням у будівництво повинен ґрунтуватися на конкретних планах, що включають різні стадії та етапи інвестиційного процесу, а також його функціональні та технічні аспекти. Тому перехід від процесу державного управління інвестуванням до виконання конкретних будівельних проектів (соціальних, інноваційних, або комерційних та ін.) вимагає проведення ретельної оцінки

усіх факторів та впливів зовнішнього та внутрішнього середовища як для інвестора, так і для будівельної компанії, в цілому. На сьогодні Україна взяла курс на євроінтеграцію, а однією із основних вимог контрактів Міжнародної федерації інженерів-консультантів FIDIC та більшості міжнародних фінансових організацій є те, що одним із основних підрядників будівельних робіт є інженер-консультант, який є незалежною стороною будівельного процесу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Як свідчить аналіз джерельної бази зазначеної проблеми, певний доробок в обґрунтуванні державно-управлінських аспектів діяльності інженера-консультанта у процесі будівництва знайшов своє відображення в роботах таких учених як: Т.В. Бова, О.М. Вінник, А.В. Воробйов, М.В. Глух, О.О. Квасницька, Коротич, В.І. Логвиненко, О.М. Непомнящий, О.Б. Німко, В.Г. Олюха, Т.Б. Решетілова [6], Ю.М. Сафонов [1], О.Ф. Скакун, О.В. Соболев, О.В. Стукаленко [4], Н.В. Трофуненко, О.І. Шевчук, А.І. Шпомер, В.С. Щербина та ін. В той же час великий пласт впровадження в державне управління досліджень, що базувалися б на вивченні та розкритті особливостей діяльності інженера-консультанта у процесі будівництва та його взаємодії із іншими учасниками будівельного процесу ще не знайшов свого всебічного аналізу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є аналіз деяких державно-управлінських основ організації діяльності інженера-консультанта у процесі будівництва.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Виходячи із логіки розвитку будівництва, тобто створення кінцевої будівельної продукції, її продажу і сервісного обслуговування (адже кінцевим результатом будівництва є будівельна продукція, що створюється і експлуатується), можна стверджувати, що організація процесів регулювання та розвитку діяльності інженера-консультанта має вирішуватися, із урахуванням загальнодержавних інтересів, а, також, особливостей і потреб економічного розвитку країни, в цілому [1].

На законодавчому рівні поняття "інженер-консультант" закріплене в Постанові Кабінету Міністрів України "Про затвердження вимог щодо проведення контролю якості робіт з нового будівництва, реконструкції та капітального ремонту автомобільних доріг загального користування" від 28 грудня 2016 р. № 1065 і визначається як: "суб'єкт господарювання, який надає дорожні консультаційні послуги з урахуванням умов, визначених у контрактах міжнародної федерації інженерів-консультантів FIDIC, або із залученням спеціалістів, що мають виданий відповідно до законодавства кваліфікаційний сертифікат для здійснення технічного нагляду за будівництвом автомобільних доріг загального користування" [2]. Як бачимо, за великим рахунком, дане визначення обмежується лише переліком основних функцій інженера-консультанта, не розглядаючи сутність та змістовне наповнення даного поняття предметно та докладно.

Вважаємо, що одним із успішних кроків в Україні щодо формування нових державно-управлінських засад діяльності інженера-консультанта стало введення даної про-

фесії у Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників (Розділ 64 "Будівельні, монтажні та ремонтно-будівельні роботи") [3]. Це сприятиме тому, що особи з відповідною будівельною освітою та кваліфікованими навичками роботи займатимуть посади із новими професійними назвами, із подальшим проходженням курсів та підвищенням кваліфікації. На сьогодні Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, разом із фахівцями, має розпочати поступовий процес приведення вітчизняного будівельного законодавства у відповідності із цими змінами та із урахуванням міжнародної практики діяльності та програм підготовки інженера-консультанта.

У працях, що присвячені проблемам державного управління, розгляд поняття "інженер-консультант", практично, відсутній і це є не допустимим. Іншими словами, науковий контекст забезпечення діяльності інженера-консультанта в Україні необхідний. Без чіткої та законодавчо визначеної державно-управлінської форми розвитку діяльності інженера-консультанта модернізація процесу будівництва, практично, неможлива. Більше того, на нашу думку, сьогодні, постає питання, щодо створення Державного інституту інженерів-консультантів, що займався б вивченням реального стану та ролі цього учасника будівництва в Україні. При цьому варто зазначити, що створення вказаного Державного інституту сприятиме не тільки науковим обґрунтуванню та дослідженню функцій інженерів-консультантів, але і підвищенню ефективності їх роботи у сфері задоволення спільних інтересів суб'єктів будівництва, в цілому.

На нашу думку, зважаючи на необхідність вирішення вищезазначеної проблеми, в першу чергу, необхідно покращити державно-правовий супровід діяльності інженера-консультанта в Україні. Адже через вироблення та систематизацію наукової теоретико-методологічної основи діяльності інженерів-консультантів відбуватиметься поступова гармонізація чинного законодавства із міжнародними положеннями. Більше того, специфіка роботи інженера-консультанта вимагає створення оновленого концептуального підходу визначення поняття "інженер-консультант", що сприятиме впровадженню повнішої державно-управлінської системи підтримки даної професії. Державно-управлінській підхід до тлумачення даного поняття має бути сформульований із метою створення нової моделі будівництва, що її формування сприятиме адміністративному і правовому захистам усіх учасників будівельного процесу.

Аналізуючи існуючий перелік відносин, що формуються при державно-управлінському регулюванні роботи інженера консультанта в будівельній галузі можна виокремити дві групи однорідних видів діяльності [4, с. 41]:

- зовнішньо-управлінська діяльність, що здійснюється органами державної влади та місцевого самоврядування щодо прав та обов'язків інженера-консультанта будівельної галузі та базується на реалізації імперативного методу в правовідносинах між суб'єктами будівельної діяльності;

- внутрішньо-управлінська діяльність, що реалізується будівельними компаніями, установами та підприємствами, на основі чітко визначеної організаційної структури суб'єктів будівництва для організації контролю діяльності інженера-консультанта в будівельній галузі [5].

Основними принципами державного управління вищезазначеними видами діяльності у будівництві мають бути:

- розширення регулюючої ролі інженера-консультанта у виконанні проектів будівництва;

— покращення нормативно-правової бази щодо забезпечення діяльності інженера консультанта у будівництві для збільшення його повноваження та їх юридичного закріплення;

— формування позитивних та інноваційних змін щодо структури діяльності інженера-консультанта у будівництві;

— перенесення частини соціально-стимулюючих функцій у будівельному процесі від суб'єкта господарювання до інженера-консультанта;

— раціональний розподіл коштів на реалізацію будівельних проектів з метою забезпечення належного рівня оплати праці інженера-консультанта;

— грамотний добір кадрів на посаду інженера-консультанта;

— державне навчання і стимулювання професійного зростання інженерів-консультантів;

— організація, на державному рівні, систематичної перепідготовки та підвищення кваліфікації інженерів-консультантів;

— забезпечення стабільної зайнятості інженерів-консультантів у країні;

— висока організація робочих місць інженерів-консультантів;

— раціональне планування робочого часу інженерів-консультантів;

— вдосконалення оплати і методів державної нематеріальної мотивації праці інженерів-консультантів;

— розробка і реалізація комплексу державних соціально-економічних програм для стимулювання професії інженерів-консультантів тощо.

Впровадження вищезазначених принципів має:

— позитивно позначитися на формуванні промислової та соціальної інфраструктур будівельних проектів;

— сформулювати та впровадити позитивну політику розвитку будівельних проектів;

— активно формувати інвестиційну політику в будівництві та ін. [6].

Тобто, в цілому, в сучасних умовах реалізації розвитку будівництва в Україні, державне управління діяльністю інженерів консультантів повинне, як мінімум, охоплювати такі аспекти: поліпшення методів та форм роботи інженерів консультантів, поліпшення умов праці та розвиток соціальних стимулів для інженерів консультантів [7].

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У контексті проведеного у статті дослідження варто резюмувати, що інтеграція українського будівельного ринку до європейського технічного регулюючого простору потребує нових шляхів розвитку інжинірингових та консультативних послуг. При виконанні будівельних проектів, що фінансуються міжнародними інвесторами, існує перелік визначених особливостей, вимог щодо персоналу, включаючи наявність інженерів-консультантів у структурі будівельних фірм. Позиція авторів щодо державного управління діяльністю інженерів-консультантів, на основі визначення і задоволення потреб усіх учасників будівельного процесу, полягає у тому, що воно повинне ґрунтуватися на маркетинговому типі управління та забезпечуватися створенням нових державних ринково-орієнтованих інститутів, що є адекватним функціонуванням і взаємодією органів державної влади і будівельників. Вирішення проблем, що виникають у процесі розвитку державного управління діяльністю інженерів-консультантів у будівництві потребує подальших теоретико-методологічних досліджень, що, у свою чергу є підґрунтям наукового забезпечення будівельної галузі.

Література:

1. Сафонов Ю.М. Економіко-правові основи капітального будівництва: навч. посібник / Ю.М. Сафонов, В.Р. Кравець, В. Г. Олюха. — К.: Центр учбової літератури, 2014. — 239 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pidruchniki.com/1830090363887/ekonomika/sistema_upravlinnya_kapitalnim_budivnitstvom_suchasnih_umovah

2. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження вимог щодо проведення контролю якості робіт з нового будівництва, реконструкції та капітального ремонту автомобільних доріг загального користування" від 28 грудня 2016 р. № 1065 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1065-2016-p>

3. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://jobs.ua/dkhp/vipusk-64>

4. Стукаленко О.В. Адміністративно-правове забезпечення будівельної галузі: монографія / О.В. Стукаленко. — К.: Центр учбової літератури, 2017. — 376 с.

5. Сітніков А. Правопорушення у сфері містобудівної діяльності в Україні. Аналіз судової практики. Lawyer & Notary Хмельницький юридичний портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://lawyerkhmelnytsky.wordpress.com/2016/03/31/pravoporushennya-usferi-mistobudivnoyi-diyalnosti/>

6. Решетілова Т.Б. Маркетингові дослідження: підручник [Електронний ресурс] / Т.Б. Решетілова, С.М. Довгань; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. — Електрон. текст. дані. — Дніпропетровськ: НГУ, 2015. — 357 с. — Режим доступу: <http://nmu.org.ua>

7. Інженер-консультант — професія майбутнього [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://iceg.com.ua/inzhener-konsultant-profesiya-majbutnogo/>

References:

1. Safonov, Yu.M. (2014), *Ekonomiko-pravovi osnovy kapital'noho budivnytstva* [The economic and legal foundations of capital construction], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, available at: http://pidruchniki.com/1830090363887/ekonomika/sistema_upravlinnya_kapitalnim_budivnitstvom_suchasnih_umovah (Accessed 02 Jan 2018).

2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), Resolution "On approval of requirements for carrying out quality control works on new construction, reconstruction and overhaul of public highways", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1065-2016-p> (Accessed 25 Dec 2017).

3. jobs.ua (2018), "Handbook of qualifying characteristics trades workers", available at: (Accessed 02 Jan 2018). <https://jobs.ua/dkhp/vipusk-64>

4. Stukalenko, O.V. (2017), *Administrativno-pravove zabezpechennia budivel'noi haluzi* [Administrative and legal support of the construction industry], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

5. Sitnikov, A. (2016), "Offenses in the field of urban development in Ukraine. Analysis of judicial practice", available at: <https://lawyerkhmelnytsky.wordpress.com/2016/03/31/pravoporushennya-usferi-mistobudivnoyi-diyalnosti/> (Accessed 02 Jan 2018).

6. Reshetilova, T.B. (2015), *Marketinghovi doslidzhennia* [Marketing research], NHU, Dnipropetrovsk, Ukraine, available at: <http://nmu.org.ua> (Accessed 10 Jan 2018).

7. ICEG (2018), "Engineer-consultant - the profession of the future", available at: <https://iceg.com.ua/inzhener-konsultant-profesiya-majbutnogo/> (Accessed 02 Jan 2018). *Стаття надійшла до редакції 03.01.2018 р.*